



บทวิจารณ์หนังสือ

Book Review

โดย รุจเรขา วิทยาจุฑามิกุล¹

Big Data, Little Data, No Data: Scholarship in the Networked World

Christine L. Borgman, (2015).

Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 400 pp.

Hardcover: \$32.00 ISBN 978-0-262-02856-1

ในปัจจุบัน คำว่า “Big Data” ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย ดังจะเห็นได้จากการปรากฏบนหน้าปกนิตยสารทางวิชาการชั้นนำระดับโลกหลายฉบับ เช่น Science, Nature, the Economist และ Wired Magazines อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของหนังสือ Big Data, Little Data, No Data: Scholarship in the Networked World ของคริสติน แอล บอร์กแมน (Christine L. Borgman) เล่มนี้ ชี้ให้เห็นว่า การมีข้อมูลที่ถูกต้องย่อมดีกว่าการมีข้อมูลจำนวนมาก ข้อมูลที่มีปริมาณน้อยอาจมีค่ามากกว่าข้อมูลที่มีปริมาณมาก การไม่มีข้อมูล อาจหมายถึงข้อมูลมีอยู่จริงแต่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ข้อมูลไม่ได้รับการปลดปล่อยหรือหาข้อมูลไม่พบ ข้อมูลที่อยู่โดดเดี่ยวตามลำพังนั้นมักไม่มีความหมาย ข้อมูลจะมีคุณค่าต่อเมื่อเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่รายล้อมไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่ประกอบเข้าด้วยกัน เช่น ผู้คน แนวปฏิบัติ เทคโนโลยี องค์กร วัตถุที่เป็นรูปธรรม ฯลฯ โดยมีโครงสร้างพื้นฐานของความรู้ (knowledge structure) รองรับ เพื่อให้ข้อมูลที่มีจำนวนมากมายมหาศาลสามารถเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย มีระบบจัดการที่เป็นมาตรฐาน สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง และมีความยั่งยืน

ศาสตราจารย์คริสติน แอล บอร์กแมน ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ เป็นประธานหลักสูตรสารสนเทศศึกษาของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา และมีความเชี่ยวชาญทางด้านสารสนเทศศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารทางวิชาการ (scholarly communication) ระหว่างปี ค.ศ. 2012-2013 ศาสตราจารย์บอร์กแมนได้ลาไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและ

¹ปร.ด. (สารสนเทศศาสตร์) นักเอกสารสนเทศ (ระดับเชี่ยวชาญ) งานสารสนเทศและห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
อีเมล ruchareka.wit@mahidol.ac.th

เป็นอาคันตุกะรับเชิญของสถาบัน Oxford Internet Institute และ Oxford eResearch Centre แห่งมหาวิทยาลัย อ็อกซ์ฟอร์ด ประเทศสหราชอาณาจักร และได้ใช้เวลาในช่วงนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อแต่งหนังสือ โดยการสนทนาและสัมภาษณ์นักวิชาการของมหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ดจำนวนมากและหลากหลายสาขาวิชา

เนื้อหาของหนังสือ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ความหมายของคำว่าข้อมูล ความหมายของคำว่า Big Data, Little Data และ No Data เมื่อพิจารณากราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักวิจัยจากทั่วโลกกับปริมาณข้อมูลวิจัย จะพบว่ามีลักษณะเป็นไปตามทฤษฎีหางยาว (long tail) กล่าวคือ นักวิจัยที่ใช้ข้อมูลปริมาณมาก หรือเป็นโครงการวิจัยขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อน (big science) นั้นมีจำนวนน้อย และเป็นงานวิจัยเฉพาะบางสาขาวิชาเท่านั้น เช่น ฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ จีโนมิกส์ เป็นต้น ในขณะที่นักวิจัยส่วนใหญ่มักใช้ข้อมูลปริมาณน้อย มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือทำงานตามลำพัง (little science) ดังนั้น ข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการทำวิจัย (research data) จึงกระจัดกระจาย และยากต่อการแลกเปลี่ยนแบ่งปัน ผู้แต่งได้อธิบายถึงความหลากหลายของข้อมูลทางวิชาการ โครงสร้างพื้นฐานของความรู้ การเปิดให้เข้าถึงข้อมูลโดยเสรี (openness) การวิเคราะห์ และการจัดการข้อมูล เมทาดาตา (metadata) ลักษณะกระบวนการทำงานวิจัย รวมทั้งการอนุรักษ์ข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานวิจัย ที่จะทำให้การแลกเปลี่ยนแบ่งปันและใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามจรรยาบรรณ

ตอนที่ 2 ลักษณะของข้อมูลจากงานวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ มักมีความแตกต่างกัน ทั้งในแง่ของขนาดของข้อมูล ต้นกำเนิดหรือแหล่งที่ได้มาของข้อมูล และกระบวนการจัดการข้อมูลที่เกิดขึ้น ผู้แต่งได้อธิบายโดยใช้กรณีศึกษาจากงานวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้ สาขาวิทยาศาสตร์ ใช้ตัวอย่างจากงานวิจัยทางด้านดาราศาสตร์ เครือข่ายเซ็นเซอร์ และจีโนมิกส์ สาขาสังคมศาสตร์ ใช้ตัวอย่างจากงานวิจัยทางด้านอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ และสาขามนุษยศาสตร์ ใช้ตัวอย่างจากงานวิจัยทางด้านโบราณคดี ศิลปะ ยุคคลาสสิก และพุทธศาสนศึกษา (จีนิกาย)

ตอนที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการนำข้อมูลไปใช้ในเชิงปฏิบัติ การปลดปล่อยข้อมูลให้เป็นอิสระ การแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล และการนำข้อมูลกลับมาใช้ใหม่ การให้เครดิตแก่เจ้าของข้อมูล ความเป็นเจ้าของข้อมูล การปกปิดและการเปิดเผยข้อมูล การจัดเก็บและการอนุรักษ์ ข้อมูลอะไรบ้างที่ควรเก็บรักษาไว้ และเหตุผลของการเก็บรักษา

ผู้แต่งหนังสือตั้งประเด็นคำถามที่ท้าทายเกี่ยวกับข้อมูลทางวิชาการ ซึ่งยังไม่มีคำตอบที่กระจ่างชัด เช่น กรณีของการปลดปล่อยข้อมูล การแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล การทำซ้ำ และการนำข้อมูลกลับมาใช้ใหม่ ใครเป็นเจ้าของข้อมูล ใครควบคุมสิทธิในการเข้าถึง ใครได้ประโยชน์และใครเสียประโยชน์ การแสวงหาแนวทางในการเชื่อมโยงข้อมูลทางวิชาการในสาขาวิชาเดียวกันที่กระจัดกระจายอยู่ตามแหล่งต่างๆ ทั่วโลกเข้าด้วยกันในลักษณะของเครือข่าย เพื่อให้สามารถนำข้อมูลทางวิชาการไปใช้ในเชิงปฏิบัติได้อย่างกว้างขวางแบบ

ข้ามศาสตร์ ผู้แต่งกระตุ้นเตือนและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อ่าน ในการหาทางนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ ประโยชน์ทั้งในเชิงนโยบายระดับประเทศและในเชิงปฏิบัติในแต่ละท้องถิ่น และให้ข้อเสนอแนะว่า การบริหารจัดการข้อมูลและการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในระยะยาว จำเป็นต้องลงทุนในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานของความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีอนาคตของแวดวงวิชาการเป็นเดิมพัน ในอนาคตอันใกล้นี้ ข้อมูลจากการวิจัยทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการหรือสิ่งตีพิมพ์ (publications) และข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ (research data) จะค่อยๆ มาบรรจบกัน และการเปิดให้เข้าถึงข้อมูลวิจัยอย่างเสรีจะเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ครั้งยิ่งใหญ่ของโลก

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารและผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางวิชาการทุกระดับและทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ นักวิจัย บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักเทคโนโลยีสารสนเทศ และนักศึกษาโดยเฉพาะสาขาวิชาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ รวมทั้งผู้บริหารแหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัยและสำนักพิมพ์ผู้ผลิต ในการติดตามความก้าวหน้าของระบบบริหารจัดการเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศ และความรู้จากการทำงานวิจัยทั่วโลก เพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อมูลบรรณานุกรม

Borgman, C.L. (2015). *Big Data, Little Data, No Data: Scholarship in the Networked World*. Cambridge, MA: MIT Press.